

1. Kes?

2. Küsime tähistaevas lähestikku asetseva abielupaari meespoolt. Selle meil loojumatu põhjataeva tähtkuju heledaim täht Alderamin on heleduselt tunduvalt alla keskmise, sestap võib tähtkuju tähistaevas jääda märkamatuks. Tähtkuju pindala pole väga suur, hoolikamal vaatlemisel on võimalik heledamate tähtedest panna kokku viilkatusega maja meenutav kujund. Tema leidmisel on abiks tähtkuju riivav Linnutee. Vanade eestlaste taevas küsitav äramärkimist ei leidnud. **Mis tähtkuju?**

3. Sellest meresõitjate perekonnast on tuntum ilmselt isa - temale kuulub au jõuda esimese eurooplasena pärast normanne 1497. aastal Põhja-Ameerikasse (ilmselt Newfoundlandi) mida ta pidas küll Kirde-Aasiaks. Tema järgi on nimetatud ka väin Newfoundlandi ja Nova Scotia vahel. Tema poeg avastas Loodeväila otsides Hudsoni lahe ja ja väina. **Mis perekond?**
4. Rootsi lastekirjanike Inger ja Lasse Sandbergi loomingust on pärit kummituste perekond, kes elab kuningalossis. Pildil olev väike tegelane on kummitus, kellele ei meeldi sugugi kummitada. Tal ei tule see hästi välja ning pimedust kardab ta ka. Talle meeldib hoopis mängida oma parima sõbra, väikese printsiga. **Mis nime kannab see heasüdamlik kummitus, kes alles õpib oma ametit?**

5. Küsime kirjanduslike müstifikatsioonide ja aliaste poolest tuntud meest, keda on nimetatud 20. sajandi üheks tähtsamaks kirjanikuks ja paljude mõjutajaks; ka üks tõlgitumaid Eesti romaane, Emil Tode "Piiririik" algab küsitava saatesõnadega: "Elada on olla teine". Tema ainsa näitemängu "Merimees" on Eestis lavale toonud Theatrum (2002) ning teatrirühmitus Frank (2014). Nagu pildilt näete, saab tema sünni-(ja surma-)linnas tema seltsis soovi korral kohvi juua, ehkki ta ise eelistanuks ilmselt märksa kangemat kraami ning teinuks sinna juurde meelsasti palju suitsu. Eesti keeles loetav alates 1973. aastast, mil tõlgiti „Autopsühhograafia“. **Kes?**

6. Integreerimaks ikka veel peaaesjalikult välismaiseid münte kasutavaid Balti provintse paremini Vene rahandussüsteemi, andis keisrinna Jelizaveta Petrovna välja ukaasi vermida taalrisüsteemis, kuid Vene väeringus mündid Eesti- ja Liivimaal kasutamiseks. Münte vermitigi 1756 ja 1757 aastal, neist suurima nimiväärtuseks oli 96 kopikat. Mündi esiküljel oli keisrinna büst, tagaküljel Riia ja Tallinna vapp. Kui selgus aga, et müntide massi määramisel oli tehtud arvutusviga ning 96 kopikaline oli tegelikult väärt 109,09 kopikat, kõrvaldati need käibelt. **Mis nimeline münt?**
7. See mees on tänavusel suusahooajal seisnud MK-sarjas viiel etapil võitjana kõrgeimal pjedestaaliastmel, neist ühe korra kodupubliku silme ees. Ta on sündinud 1990. aastal ning tiitlivõistlustel on tema laeks jäänud MM-pronks 2015. aastast Falunis. Sotši olümpial osales kahel võistlusosalal ja lõpetas need mõlemad 11. kohal. **Kes?**

8. See taim on meie söödavatest taimedest kõige toitvam, sisaldades 15% viinamarjasuhkrut, 5,5 % valku, 0,6 % rasva ning 2,3 % mineraale, millest tähtsaimad on raud, kaalium, kaltsium, magneesium. Rikkalikult leidub selles ka C-, B-, A- ja E-vitamiini. On leitud, et see on sama toitev kui kartul, porgandist kaks ja spinatist kolm korda toitvam. Parim olevat sellest taimest keeta suppi, siis ei lähe mineraaliderikas leem kaduma. Sellel taimel on oluline koht ravitoidus, sest see tugevdab verd, parandab kopsuhaigusi ja vähendab sisemiste verejooksude ohtu. Taim on äärmiselt viljakas, aasta jooksul võib lõigata kolm kuni viis korda saaki. Soomlased on ellu äratanud selle taime kiu töötlemise, mõnedes käsitöökodades olevat müügil ka sellest tehtud särke. **Mis taim?**
9. Kõigepealt valmis sellise pealkirjaga film Lätis – 1942. aastal. 1944. a sai sellise pealkirjaga film valmis ka Eestis. Mõlemad tootis Ostland-Film GmbH, režissöör oli mõlemal lätlane Konstantīns Tumils-Tumilovičs ning eestlased pahandasid, et eestikeelsel filmil oli ka Läti helilooja. Teksti luges siiski meie oma mees Felix Moor. Pärast sõda olevat film hävitatud, kuid hiljem jälle juppidest kokku pandud, igatahes on seda võimalik ka juutuubist vaadata. **Mis film?**
10. Küsitav laul pärineb Rodgers/Hammersteini muusikalist “Carousel” (1945). Lugu esitatakse teises vaatuses, kui Nettie Fowler püüab lohutada naispeategelast, kelle abikaasa hukkus ebaõnnestunud röövi käigus. Kõikide salvestuste üleslugemine oleks praktiliselt võimatu, üks enimmängitud on ehk Gerry & The Pacemakersi versioon (1963), mis püsis ka neli nädalalt Briti singlitabeli tipus. 1964-2010 esitas Jerry Lewis seda laulu oma iga-aastase televisioonis heategevusmaratoni Telethon lõpetuseks. **Milline laul?**

11. Kommunistidel on väga harva õnnestunud kuskil legaalsel teel võimule saada. Üheks erandiks on omavalitsusüksus, kus kohalik kompartei E. M. S. Namboodiripadi juhtimisel sai 1957. a valimistel 38% häälest, mispeale vihane Nehru käskis omavalitsuse kinni panna. Kommunistid on seal tänase päevani populaarsed ja võitnud enamiku valimistest. Muuseas on üks sealne linn ümber nimetatud Moscow'ks ja 2005. a elas selles linnakeses 6 inimest, kes olid endale nimeks võtnud Lenin. Kaardil tähistatud haldusüksuse pealinn on Thiruvananthapuram ja ametlik keel malajalami. **Mis omavalitsus- ja haldusüksus?**

12. See on geniaalse Kim Il Sungi välja mõeldud elamisõpetus, peaaegu religiooni staatusesse tõusnud teooria, mis põhineb marksismil-leninismil ning Kim Il Sungi õpetustel. Küsitav termin pärineb korea keelest ning tähendab inimese iseseisvust ja eneseteadvust. Küsitava teooria töötas ta välja juba 1930. aastate alguses jaapanivastase võitluse ajal, 1955. aastal kasutas ta terminit esimest korda, rääkides marksismi-leninismi korea versioonist. Põhja-Korea põhiseaduses asendas see ametliku ideoloogiana marksism-leninismi 1972. Ka riigi peamine kalender, kus aastad algasid Kim Il-Sungi sünnipäevaga, kannab küsitavat nime. **Milline teooria?**
13. See 250 000 elanikuga linnaks nimetatav kohaliku omavalitsuse üksus kuulub ühte kõigest 8 paarist linnadest, mille diameetraalselt Maa vastasküljel asuvaks punktiks on teine linn – antud juhul Christchurch. Ta asub poolsaarel, mis kunagi oli saar; linn on tänaseks mandrile laienenud, poolsaarel on üksnes vanalinn. Linna (ja kogu riigi) üheks sümboliks on maailma vanimaks töötavaks tuletorniks tituleeritud Heraklese torn, mille rajasid arvatavasti foiniiklased meie ajaarvamise alguses. See ei suutnud siiski ära hoida 1992. aasta tragöödiat, kui Kreeka tanker „Mar Egeo“ linna lähedal tormiga karile sõitis, süttis ja viis päeva põles. **Mis linn?**

14. Me teame, et on olemas üks tüütu e-maili liik nimega "spam", mis on saanud nime Monty Pythoni sketšist. Aga vahel harva on e-maile, mida tahavad kõik. **Mis sõnaga seda tähistatakse?** Vihjeks niipalju – ingliskeelne sõna, täiesti söödav asi ka eestlase toidulaua. Seda nime kandis esimene šimpans, kes käis avakosmoses.
15. Küsitav arhitekt sündis 1936 Rakveres. Suurem osa tema loomingust nägi ilmavalgust 1970-80 ja on stiililt valdavalt modernistlik. Tuntuimate tööde kõrval projekteerinud Tehvandi suusakeskuse (nn Pentagoni), Mustamäe V mikrorajooni keskuse (ehk „Kännu Kuke“ maja), Stockmanni kaubamaja jm. Oli Draamateatri ja „Estonia“ teatrihoone renoveerimise arhitekt. Viimase puhul pidas Muinsuskaitsega pika ja raske, kuid võiduka sõja, taastamaks majal Lindgreni ja Lönni projekteeritud roheline katus. **Kes?**

16. Kui ta poolteist aastat tagasi riigikohtunikuks nimetati, oli mitmelt poolt kuulda pahast nurinat - küsitav oli aastaid tagasi uurijana osaline Desintegraatori kriminaalasjas, mille tulemusena vangistati Johannes Hint. Riigikogus 68 poolthäälega (kuus vastu, kaks erapooletut) riigikohtunikuks valitu püüdis oma rolli ses protsessis pisendada, kuid tema roll uurijana oli siiski märkimisväärne ja sisaldas näiteks ka Hindi ning teiste vahialuste ülekuulamisi. **Kes?** Riigikohtu tsiviilkolleegiumi liikme abikaasaks on endine minister.

17. See veokite tootja on tänaseks oma algselt kodumaalt ära kolitud, sest Indias resideeruv omanikfirma Ashok-Leyland otsustas tootmise täielikult üle viia Indiasse ning sõidukeid edaspidi müüa arengumaades. Nende müük Euroopa Liitu polevat enam plaanis. Oli aga aeg, mil neid omajagu kiideti, sest neil oli hea manööverdavus, sobiv kandevõime, mahutavus ja gabariidid. Peale selle olid need ökonoomsed ja nende hooldamine oli lihtne. Ligi sajandi eest asutatud ettevõtte nimi (ja embleem, mida on korduvalt kohendatud) tuleb sellest, et algselt oli tegemist lennuki-, mitte autotehasega. Aastatuhande lõpul oldi korraks ka Daewoo hõlma all, aga midagi head sellest ei sündinud, korealased lõpetasid pankrotiga. **Mis firma?**

18. Küsime taigalindu, keda ajab lõuna poole toidunappus ning seetõttu võib teda kohata ka Eestis oktoobrist-novembrist aprillini. Kui aga põhjas süüa jagub, ei pruugi ta siia jõuda. Ennekõike võib teda kohata okas- ja segametsades, talvel toitu otsides jõuab ta ka inimasustusele lähemale. Tegu on suure vintlasega, isaslinnu sulestik on erepunase-hallikirju, emalinnud on oliivrohelise-hallikirjud. Mõlemal linnul on hall sabaalune, mustal tiival valge topeltvööt. Euroopas pesitseb 110-290 tuhat paari, Skandinaavias neist 37-60 tuhat paari. Eestis on talvitumas loetud kuni 1000 isendit. **Mis lind?**

19. Kui Kyle MacDonald vahetas punast kirjaklambrit aina suuremate asjade vastu, et jõuda majani, sai ta ühel hetkel pakkumise veeta öhtu Alice Cooperiga. MacDonald vahetas selle võimaluse ühe vidina vastu; vidina aga omakorda osatäitmise vastu Corbin Bernseni filmis. Ja küsitav "miski" rändas filmimees Bernseni kogusse, kus oli teisi sarnaseid juba umbes kuus tuhat. See kollektsoon pole suurim ega parim, kuid märkimisväärne. Üks kõige esimesi nimekaid nende asjade kogujaid oli juudi-saksa humanitaar Walter Benjamin. Moodsas kultuuris sümboliseerib see lapsepõlve, süütust ja õnnelikke päevi. Neid asju hakati tegema arvatavasti 19. sajandi Prantsusmaal ning täiustati Viinis 1900. aasta paiku Erwin ja Ludwig Perzy poolt. Sellel esemel olid pisirollid filmides „Kodanik Kane“ ja „Truudusetu“, kus Richard Gere kehastatav tegelane purustas sellega Oliver Martinezega tegelaskuju kolba. **Mis asi see on?**

20. Idee kirjutada küsitav ooper sai helilooja 1815 a, kui nägi Catterino Cavosi samanimelist koomilist ooperit. Teema meeldis, kuid heliloojat häiris, et Cavosi ooperis jäi peategelane lõpus ellu. 1836 valmiski heliloojal oma samanimeline heliteos, kusjuures libreto kirjutas Tallinnas sündinud baltisaksa luuletaja Karl Georg Wilhelm Rosen. Neljavaatuseline ooper sai väga positiivse vastuvõtu, kusjuures esietendusel seisis dirigendipuldis ei keegi muu kui Cavosi. Ooper oli näiteks aastakümneid Nõukogude Venemaal keelatud, 1939 a tegi Sergei Gorodetski valitsevale korrale sobiva versiooni, algvarianti lubati taas mängida alles 1988 a. **Mis ooper?**

21. Küsitav (ca 1535-1565) oli Liivi sõja aegse orduväe üks silmapaistvamaid juhte. Aastatel 1558 ja 1560 juhtis edukalt Paide ordulinnuse kaitset venelaste suure piiramisväe vastu, teenides hüüdnime „Liivimaa viimane rüütel“. 1561 Tallinna Toompea viimase orduaegse komandandina keeldus linnust Rootsile loovutamast. Alistus kolmenädalase piiramise järel, siirdus Gotthard Kettleri teenistusse, juhtis 1565 mõisameeste pealikuna viimaste sõjakäiku Tallinna vastu, löödi taganema ja langes lahingus Koluvere lähedal, saades suurtükikuuli tabamuse otse kõhtu. **Kes?**

22.

Kes? Sel meistersportlasel on Eesti meistritiitleid võidetud üle paarikümne, lisaks on ta korduvalt kohendanud Eesti rekordeid. Spordielu edendamise on jäänud tema südameasjaks ka hilisematel aegadel, 1989–91 oli ta Eesti Eriolümpia spordidirektor ja 1991–2013 Eesti Paraolümpiakomitee peasekretär, ühtlasi ka Eesti delegatsiooni juht Barcelona, Atlanta, Sydney ja Ateena para-OM-il.

23. Filmis Vihmamees püüab Charlie Babbitt oma venda lennukiga Cincinnati LA-sse toimetada. Aga, oh häda - Vihmamehele ei kõlba ükski lennufirma, sest kõigiga on juhtunud õnnetusi. Siiski leidub üks firma, mis sobiks, aga paraku tuleks lennata läbi Melbourne'i. **Milline lennufirma sobis Rainmanile?** Tegemist on vanuselt kolmanda tegutseva lennufirmaga maailmas, ettevõtte rajati 1920. aasta novembris. Rahvusvaheliste lendudega tehti algust 1935. a., tänaseks on sihtkohtadega kaetud kõik mandrid ja maailmajaod peale Antarktika. Ning ehkki filmi tegemisest on möödas pea kolmkümmend aastat, pole firma reisilennukitega juhtunud siiani ühtegi inimohvritega õnnetust.
24. Küsitava seadeldise leiutajaks on hiinlane Hon Lik, kes jõudis leiutiseni pärast seda, kui nägi oma isa suremas. Tulemuseks on maailmas vägagi populaarne jubin, mis teeb üha laiemat võidukäiku – viimastel andmetel on need kasutusel 62 erinevas riigis ning paari aasta eest oli seadeldise brände ligi 500. Laias laastus toimib see nagu saunas leili viskaminegi - küttekeha kuumutatakse, aurustisse tulev vedelik tilgutatakse küttekehale ja toimub vedeliku aurustumine. Seadeldisest on saanud oluline atribuut ka pop-kultuuris, seda kasutab näiteks Johnny Depp filmis The Tourist, kuid seda paljude teiste seas avalikult kasutanud ka Paris Hilton, Britney Spears, Kate Moss ja Barack Obama. **Millega on tegu?**
25. Inglise dramaturgi Willy Russelli tuntuim, 1980 a ilmavalgust näinud teos on olemuselt Pygmalioni-stiilis komöödia juuksurist ja ülikooli õppejõust. Tavatöölise igapäevarutiinist tüdinenud Susan otsustab minna avatud ülikooli inglise kirjanduse kursustele. Õppejõuks on keskealine alkohoolik Frank, kes on juhendamisega nõustunud vaid viinaraha teenimiseks. Järgneb sündmuste virr-varr, mis on täis vastastikust irooniat, üleolekut ja lõpus veidi ka sümpaatiat. Eestis on etendust mängitud Draamateatris (1987) ja Theatrumis (1999). 1983 valmis samanimeline film Julie Waltersi ja Michael Caine'iga peaosas. **Mis näidend?**

26. Esimesed sellelaadsed kõrgkoolid olid USA-s Pennsylvanias Cheyney (1837) ja Lincolni ülikoolid. Lõunaosariikides oli esimeseks selliseks haridustempliks Põhja-Carolinas paiknev Shaw ülikool (1865). Selle eritunnuse said oma nimesse lisada enne 1964. aastat asutatud kõrgkoolid. Hetkel on neid USA-s 107. Praegusest nimekirjast on kurioosne, et näiteks Lääne-Virginia osariigi ülikoolis saab kanda ajaloolist eritunnust ainult 20 %. Kuid näiteks Lincolni ülikoolis on neid 79 %. **Mis eritunnus selliseid kõrgkoole iseloomustab?**
27. Tuleristsed rahvusvahelisel areenil sai see korvpallurihakatis NSV Liidu koondises esimesel U19 MM-il, kuid tulemata jäi nii medal kui arvestatav läbilöökk. Legend pajatab, et ta võinuks korvpallile kaduma minna, kui mitte Aleksander Gomelski poleks teda ajateenistuse päevil Riia ASK-st üles noppinud ja Moskva AKSK-sse mõneks ajaks mängima toonud. Reamehena polnud seal kerge, tuli palukesi lugeda ja end tõestada, aga asja temast sai. Esimesele NSV Liidu tšempionitiitlile järgnesid hiljem veel mitu, lisaks ka Hispaania meistritiitel Madridi Realis (1994). Tosina aasta vältel kogunes OM-, MM- ja EM-medaleid kokku 7. Hiljem on tiitleid kogunud ka treenerina, alguses Aserbaidžaanis, aga hiljem ka mitmetes rahvusvahelistes liigades. **Kes?**
28. Küsitava linna alguseks loetakse aastat 1799, kui venelased rajasid sinna Novoarhangelski nimelise kindlustatud tugipunkti. Asula paikneb Baranovi saarel ning oli Venemaa Alaska valduste keskuseks kuni 1867 aastani. Ameeriklased andis paigale kohalike tingliti indiaanlaste poolt kasutatud nime, mida see kannab tänini. Nimi polnud võõras ka venelastele, selle nimega kutsuti asula ees laiuvat lahte. Linn ise oli kuni 1906 aastani Alaska pealinn. Linnas paikneb USA üks suuremaid kalalaevastiku sadamaid. **Mis linn?**
29. Vasakpoolsel pildil oleva neiu kodanikunimi on Alana Thompson, **kuidas on aga tema palju tuntum hüüdnimi?** Teid abistavad foto tema emast ning teadmine, et nende igapäevaelust tootis telekanal TLC neli hooaega kestnud tõsieluseriaali.

30. Küsime Viljandis elavat moekunstnikku (sünd 5.12.1966), kes lõpetas Eesti Kunstiakadeemia 1989. aastal. Tema visandid on tuttavad juba ajakirjade Siluett, Noorus ja Nõukogude Naine ilmunise aegadest. Tänapäeval on ta kirglik masinkudumise propageerija, õpetades seda ainet Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias. Teda tuntakse kui äärmiselt haldjalike-pitsivahuliste kleitide loojat, mistõttu on ta pruutide seas hinnatud, tulevaks suveks ei pruugi temalt enam kleiti saadagi. Tema kleite kannab meelsasti ka poetess Kristiina Ehin (paremal). **Kes?**

31. Küsitavat linna on kutsutud ka Kalhu ja Kalah, tuntuima nime on saanud aga muistse jahihuvilise kuninga järgi, kes piibli tõlgenduses oli Noa pojapoja poeg. Linn asub tänapäeva Iraagi territooriumil, 30 km Mosulist lõunas Tigrise kaldal. Kuningas Assurnasirpal II (valitses 883-859 eKr) ajal oli linn Assüüria pealinnaks, varemeisse jäi peale meedlaste sõjakäiku 612 eKr. Mõningate arvamuste kohaselt asunud just selles linnas müütiline Paabeli torn. Linna rikkaliku arhitektuurilise ja kultuuriloolise pärandi kallal viis ISIS märtsis 2015 läbi suuremat sorti hävitustöö. **Mis linn?**

32.

Mootorsaanide turg on laias laastus jagunenud jaapanlaste Yamaha, itaallaste Alpina ning kolme Põhja-Ameerika firma vahel. Ühte neist küsimegi. See firma loodi 1954 Minnesotas ning toodab ka väiksemaid elektrisõidukeid ja ATV-sid. Sõna öeldakse sekka ka mootorrataste valmistamises (Indian ning Victory), ent nt vesiskootrite tootmisest on loobunud. Muidugi on selle firma tehnikaga võidetud omajagu medaleid ka lumesaanikrossis ning X-Games arvestuses. **Mis firma?**

33. Nende kergestikodustavate elukate nimi tuleneb Taino indiaanlaste keelest ning tähendab „rinda“. Nad jagunevad kolmeks alamliigiks – Amazonase, Lääne-India ja Lääne-Aafrika omaks. Võivad kasvada kuni 4 meetri pikkuseks ja 590 kilo raskuseks. Looduses peale inimese vaenlasi pole. Nad on ökoloogiliselt tähtsad taimetoidulised, kes armastavad kõiksugu veetaimi. Nende tapmise tagajärjeks on enamasti veekogude kinnikasvamine ja sealsete kalade häving.

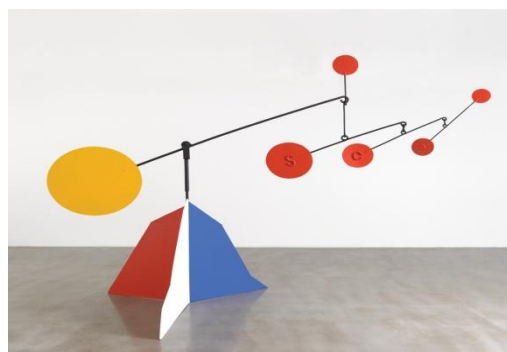

Kellest on jutt?

34. Projekt BMW Art Cars käivitus 1975. aastal, mil prantsuse oksjonipidajal ja ringrajasõitjal Hervé Poulain'il õnnestus veenda küsitavat Ameerika kunstnikku võtma ette enneolematu eksperiment. BMW andis kunstniku käsutusse võidusõiduauto 3.0 CSL ning sündiski kunsti ja tippdisaini ambitsioonikas sümbioos, mis astus maailma ette Le Mans'i 24-tunnisel võidusõidul. **Kes oli selle tänaseks juba 17 autost koosneva seeria esimese pääsukese looja?** Küsitav skulptor, maalikunstnik ja graafik on eelkõige tuntud kui kineetilise kunsti üks rajajaid. Peale kineetilise kunsti objektide (mobiilide) lõi ka liikumatuid skulptuure (nn stabiile), maale, raamatuillustratsioone, graafikat ja ehteid.

Jeff MacDougall 2011

35. Küsitav oli kriitik ja ning kirjutas ka ise lühijutte ja luuletusi Pärt Pärna nime all. Kui ta proovis kirjutada oma nime all, siis peeti teda algajaks ja tal soovitati eeskujuna võtta Pärt Pärnast ning teha endale selgeks, mis vahe on pahna ja naturalistliku kirjanduse vahel. **Kellest on jutt?**

36. Vastavalt fikhi printsiipidele on moslemi tegudele või tegematajätmistele omistatud seaduslikud staatused. Kokku on kuus erinevat staatust : kõik, mis on seadusega määratlemata, on lubatud ehk mubah, fard (wajib) on moslemile kohustuslik, mustahabb soovituslik, halal seadusega lubatud, makruh mittesoovitatav. **Milline termin tähistab aga moslemile keelatud tegevust?** Sinna hulka kuuluvad näiteks abielueelne seks, tätoveerimine, keelatud toidud (sealiha, liha söövad loomad, röövlinnud, ...), alkoholi ning uimastavate ainete tarbimise keeld jpm.

37. Pildil vasakul on kunagine oma maa parim naissportlane, riigi rekordimanik 100 m, 200 m ja 400 m jooksus tänaseni ning MM-poolfinalist 1987 ja EM-finalist 1986. Seejuures EM-hõbedast jäi õige vähe puudu, kuna esialgu II kohaga lõppenud võistlus päädis lõpuks diskvalifitseerimisega. Tema tütar (pildil paremal) valiti riigi parimaks möödunud aastal, ka tema on maa rekordimanik, ent tiitlivõistlustel esinenud märksa edukamalt: EM-hõbe 2012 ning MM-pronks 2015. **Mis on ema ja tütre ühine perekonnanimi?**

38. Küsime ühte 1970. ja 1980. aastatel ilma teinud eesti kultuuri suurkuju. Ilmselt mitte kõik kultuuriinimesed pole „suurkuju“ tiitliga nõus ja arvatavasti ka küsitav end ise selleks ei pidanud, kuid omaette fenomen oli ta sellegi poolest. Talendi avastajaks oli Harry Abel, kuid osa oma kuulsusest võlgneb ta kindlast ka omaaegsele Eesti Raadio kunstiliste saadete pearežissöörile Leo Martinile, kes tal raadios üles astuda võimaldas. Sealt algas ka tema tähelelend 1974. aastal. Selle kohta on erinevaid seisukohti, millal ta esimest korda rahva ette ilmus (tegelikult alustas ta hoopis kirjutamisega „Edasis“), kuid viimane avalik esinemine toimus 16. septembril 1990. Et küsitavat ristinimega tuntakse vähe, küsimegi nime, millega ta end kultuurilukku jäädvustas. **Kes?**

39. 1860ndate lõpul hakkas naiste mood muutuma praktilises suunas ning kleidi seelikuosast kadus traadist sõrestik. Järgi jäänud riidekuhil tõmmati selja taha kokku ning tekkis nn „prantsuse tagumik“. Et kleidi selline kandmine oleks mugavam, paigutati kleidi alla selja alaosa ja istmiku peale küsitav traatidest ja hobusejõhvist asjandus, mille külge eest ja külgedelt kokku tõmmatud riie kinnitati. 1890ndatel hakkas küsitav moest minema ja kadus lõplikult vahetult enne I Maailmasõda. **Millega tegu?**

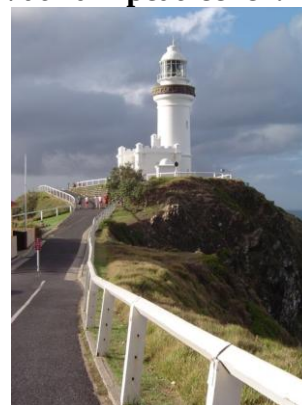

40. Kuuldavat lugu „Such a Shame“ on kaverdanud sellised Saksamaa muusikahiiglased nagu Sandra ja James Last. Oma versioon on ka olemas Nouvelle Vague’l. **Nimeta originaalkooslus!**

41. Küsime 1920. aastate alguses Töörahva Ühise Väerinna nimekirjas II Riigikogusse tõusnud persooni (1896-1925), kes osales 1. detsembri riigipöördekatse ettevalmistamises, mõisteti "78 protsessil" süüdi ning hukati. 1941 korraldati selle salakommunisti ümbermatmine Tähtvere parki; aasta hiljem kaevasid kahtlejad omakorda kalmu lahti ning sargast leiti vaid liiva ja kive, valehauale püstitati välikäimla. Aga mälestus Tartu töörahva organiseerijast ei kustunud – nii turgatas 1950. aastail kellelegi Tartu parteikomiteest ausamba idee, leitigi üks sobiv töö, valati pronksi, nimetati küsitava persooni järgi (kellest polnud säilinud ühtegi head fototki) ja pandi taas oletatava haua lähisteale püsti. Aga kui kui olete ehk omaaegse hulkade vaimustaja nime nüüdseks unustanud, siis võib-olla aitab teid otsinguil hoopis üks teine pilt ühest olümpiavõitjast. **Kes oli see „meie töörahva parimaid poegi“?**

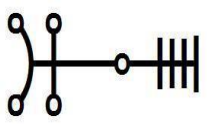
42. Vatikani jalgpallikoondis kõlab esmapilgul kui arusaamatus, mida ei saa olemas olla. Kuid ajuti eksisteerib selline koondis täiesti. Mängitud on San Marino B-koondisega (viik) ja Monacoga (viik ja kolm kaotust). Ainumas võit on 2006. aastast tundmatu Šveitsi klubi SV Vollmondi üle 5:1. Koondise eesotsas on hetkel Gianfranco Guadagnoli. Esimene treener oli Saverio Di Pofi. Kuid küsime kõige kuulsamat treenerit. Andeka pallurina (klubiks AC Milan) tuli kahel korral Euroopa meistrite karikavõitjaks. Hinnatud jalgpallitreener. Võitnud 10 meistritiitlit nelja erineva riigi klubiga. Juhendanud nii Itaalia kui ka Iirimaa koondist. Kõik juhendavad klubid on olnud nii silmapaistvad, et jäävad siin nimetamata. Ta on maailmas ainuke treener, kes on võitnud kõik kolm UEFA karikasarja ja Maailma Klubide karika. **Kes on see kunagine Vatikani peatreener?**
43. Küsitav neem on Austraalia idapoolseim punkt. Eurooplased nägid neeme esmakordselt 15. mail 1770, nime sai ta Briti viitseadmirali järgi, kes laeval „Dolphin“ sooritas aastatel 1764-1766 ümbermaailmareisi, kulutades esimesena maailmas selleks vähem kui 2 aastat. Reisi jooksul avastati muuhulgas Tuamotu, Tokelau ning Gilberti saared. Küsitav neem koos seal asuva 1901 a ehitatud tuletorniga on osa 22 tuhande hektarisest looduskaitsealast. **Mis neem?**

44. Selle ulmesarja algvariant jooksis USA televõrgus 1978, uusversioon 2004-2009, autoriteks Glen A. Larson, David Eick ja Ronald D. Moore. Erinevalt enamustest ulmesarjadest toimub küsitava tegevus minevikus. Küberneetilised olendid Cylonid hävitavad tuumarünnakuga inimeste asustatud planeetide ühenduse „Kaksteist Kolooniati“. Käputäis kosmoselaevadel põgenema pääsenud inimesi asub kapten William Adama juhtimisel otsima müütilist planeeti Maad, kus peaks elama ammukadunud inimeste kolmeteistkümnes hõim. Kriitikud on sarja nimetanud kõige süngemaks kosmosesarjaks, mis USA-s eales toodetud. **Mis sari?**
45. See kaardimäng, nimetatud ka „Stoš“, „Bank“, „Armastab-ei armasta“, saavutas 18 sajandi lõpul meeletu populaarsuse. Mäng ise on äärmiselt lihtne. Kaks mängijat, üks neist nimetab ühe kaardi (nt ruutu 9) ja teine omakorda, kumma ette see kaart tuleb, kui kaarte kordamööda ükshaaval kummagi ette jaotatakse. Kui teine arvas õieti, oli raha tema, eksides aga vastase. Tavaliselt kaasnes mänguga ohtralt sohitegemist ja hilisemat arveteklaarimist. **Küsimine mängu enim kasutatud rahvusvahelist nime.**

46. See kunagine maffiapealik (sündinud 1905) oskas oma hämaratest tegemistest loobuda õigel hetkel, 1960. aastate lõpul, ning erinevalt paljudest kolleegidest, kes lõpetasid vanglas või kaotasid elu jõukude kokkupõrgetes, elas ta vaikselt kõrge vanuseni ning suri 97-aastaselt. Ise kirjeldas ta end kui riskikapitalisti, kes paigutas raha ettevõtetesse, mille omanikud olid huvitatud tema laialdastest sidemetest. Kokku istus ta vanglas üksnes kaks aastat – ja seda juba pärast pensionile jäämist, kuid tema noorusaeg oli kindlasti kõike muud kui rahulik. **Kes?**

47. Perseuse tähtkuju heleduselt teine täht on esimene vaadeldud muutlik täht, mis kaob iga kolme päeva tagant taevast. Täht ise siiski kuhugi ei kao, kuid selle ette tuleb tema kaaslane, mis tekitab varjutuse. Varjutus kestab kokku 7 tundi, mille vältel täht algul tuhmub. Tegu on kolmiksüsteemiga, mille peatähiks on sinine kääbus. Oma muutlikkuse tõttu peetakse teda astroloogias kõige ohtlikumaks täheks, ning tema nimigi tähendab araabia keeles saatanat. Ilmselt polnud sellest viimasest kuulnud arvutiteadlased, kes 1950-ndate teisel poolel oma loodud imperatiivsele programmeerimiskeelele sama nime valisid. **Kuidas on nende ühine nimi?**

48. Seda ei diagnoosita just sageli – maailmas keskeltläbi 24-30 juhtu 100 000 alla üheaastase lapse kohta. Eestis arvatakse, et aastas pannakse umbes neli sellele sündroomile viitavat diagnoosi. Uuringute kohaselt sureb iga kolmas seda kogenud laps, mis tähendab, et Eestis sureb seetõttu igal aastal vähemalt üks beebi. Kõige sagedamini on see alla ühe aastastel lastel esinev patoloogia. Seda diagnoositakse vähe, sest enamasti ei jõua lapsed arsti juurde. Kuid sündroomi tulemusel tekkinud tervisekahjustused ilmnevad hiljem, isegi koolieas. Sellele iseloomulikud kahjustused onaju- silma- ja skeletikahjustused, umbes pooltel juhtudel kujuneb püsib nägemispuue ning kolmveerandil lastest on vaimse arengu mahajäämus. Sagedased on ka epilepsiahood, õpiraskused ja käitumishäired. **Mis sündroomiga on tegu?**

49. 17. oktoobril 1926 toimus Tartus üks suuremaid akadeemiliste organisatsioonide omavahevahelisi arveteklaarimisi. Korp! „Ugala“ liikmeid ründas kamp küsitava korporatsiooni liikmeid, toimunud suures kakluses läksid käiku ka tulirelvad. Intsidendi klaarimine jõudis ülikooli valitsusse, kus „Ugala“ nõudis küsitava organisatsiooni sulgemist. 7. veebruaril 1927 must-violett-valgeid värve kandnud korporatsioon ka suleti. Korporatsiooniga sama nime kannab tänapäeval sadam Saaremaal, tänav Tartus, omal ajal tootis Liviko korporatsiooniga samanimelist napsi. **Mis nimetus?**

50. Küsitav muusikainstrument on kuusnurkne lõõtspill. Pill mõeldi enam-vähem ühel ajal välja nii Inglismaal kui ka Saksamaal. Inglismaal osutus instrumendi „isaks“ sir Charlie Wheatstone (1829), Saksamaal Carl Friedrich Uhlig (1834). Meelsasti leiab kasutamist tango ja polkamuusikas. Saksamaal on kõige tuntum Chemnitz'i tüüp. Erinevalt akordionist tuleb iga nupu alt üks noot. **Mis pillist on jutt?**

51. 30 augustil 1757 toimus tänapäeva Kaliningradi oblastis esimene 7-aastase sõja suurlahing Venemaa ja Preisimaa vahel. Takistamaks 45 tuhande pealise Vene armee tungimist Ida-Preisimaale, ründas rohkem kui poole väiksem Preisi armee Johann von Lehwaldti juhtimisel täägirünnakuga Pregeli jõe ületanud venelasi. Järgnenud tapatalguid nimetas vene armee juht Stepan Apraksin suurimaiks, mis kunagi nähtud. Mõlemalt poolt hukkus üle 5000 mehe, preislased taandusid, kuid seiskus ka venelaste edasitung. Tänapäeval loevad venelased lõpptulemust oma hiilgavaks võiduks, lahingut on kujutatud ka Transnistria 200 rublasel rahatähel. **Mis lahing?**

52. Sumomaailmas on hetkel 3 yokozunat, kõik mongolid. Tuntuim on ilmselt Hakuhō, kõige äsjasem Kakuryū, aga me küsime seda kolmandat. Pärinimi on tal Davaanyamyn Byambadorj, võitlejateel kasutas algselt nime Ama. Ta on tippseitskonna üks kergemaid mehi, tuntud kiiruse ja hea tehnika poolest ning tõusis 70. mehena yokozuna staatusesse 2012. aasta septembris. Suurturniiride võite on kokku 7 ning hetkel koteeritakse just teda kolmest yokozunast kõige kõrgemalt (Ida yokozuna nr 1). Barutoga jäi tema skoor 16-12. Lapsepõlves tahtis saada politseinikuks ning nagu pildilt näha, 2010. aastal see tal ka ametlikult õnnestus. **Mis võitlejanime all teda enamasti tuntakse?**

53. See Leedu kõige noorem linn sai linnaõigused 1978. aastal. Linnas elab pisut üle 3000 inimese. Sellele on suures osas pannud aluse lubjatööstus. Asula on formeerunud kahe küla kokkupanemisel – Bauskas ja Purviai. Asub samanimelise 346 km pikkuse jõe ääres. Jõgi on andnud nime ka ühele Läti linnale ja on tuntud turistilõks. **Mis on Leedu linna nimi?**

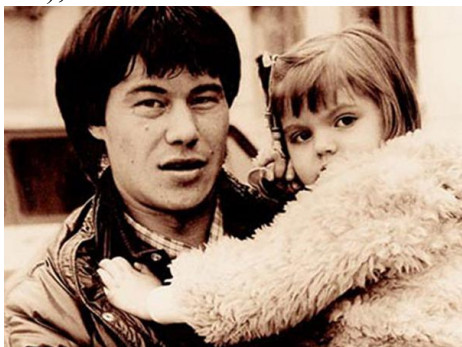
54. Ta on meie televaatajatele tuttav mitmetest skandinaavia krimiseriaalidest ja mõnestki mängufilmist. Pildil on ta kehastamas sõjaväelast Claus Pedersenit parima võõrkeelse filmi Oscarile kandideerivas Taani linatöös "Sõda". Lisaks oli ta üks 2014. aasta Eurovisiooni lauluvõistluse saatejuhtidest. **Kes?**

55. Nähtav maal on üks Eesti Kunstimuuseumi väärtuslikematest töödest. **Kes on selle autor (1593–1678)?**

56. Triinu Pakk nimetas teda ühes essees (Vikerkaar 2012, lk 29) "kõige mõjukamaks ja pöördelisema tähtsusega isikuks kogu Ameerika kirjanduse ajaloos". Ta oli kirikuõpetaja, kes loobus ametist, asutas 1836. a Transsendentaalse Klubi ja kirjutas selle liikumise programmilise essee "Nature", kus esitas käsitluse looduse kui jumaliku ilmutuse allikast. Pidas Ameerikas üle 1500 kõne ja loengu, avaldas biograafilisi esseid suurmeestest, luulet, 10 köidet päevaraamatuid jm. Väites, et usk ajaloolisesse Jeesusesse pole vajalik, läks tülli teoloogidega, aga ligi 170 aastat hiljem rajas Harvardi teoloogiateaduskond tema-nimelise professuuri. **Kes (1803–1882)?**
57. Küsime kunagist Taškendi Pahtakori ründeässa, praegust Venemaa ärimeeste-musulmanide assotsiatsiooni presidenti. Ta sündis 1961, pääses 1981 NSV Liidu noortekoondisesse ja osales LA 1984 jalgpalli valikturniiril. Abikaasa Ljuba leidis ta endale Usbeki korvpallikoondisest ning 1983. aastal sai pere ka järelkasvu. Pereisa profikarjäär vältas kokku ligi paarkümmend aastat; nt 1989. aastal kuulus ta NSVL MV II koha saanud Dnepropetrovski Dnepri hingekirja. Praeguseks on temast saanud juba vanaisa, kes heal meelel toimetab Kaasani Rubiini heaks. Ehkki tema tundus jääb hetkel vene rahvusliku meedia grupi NMG direktorite nõukogu juhtiva esiklapse omale alla (tolle elukõrvasest rääkimata), küsime siiski: **kes on see oluline Tatarimaa islami ärimees?**

58. Pildil nähtav putukas on üks Eesti ilusamaid ja värvikirevamaid ning kuulub *chrysididae* sugukonda. Selle sugukonna putukad on levinud kõikjal maailmas, peale Antarktika. Putukad on üksikeluviisiga parasiidid, enamasti munevad nad oma munad teiste putukate pesadesse, ent näiteks *pseudolopyga* muneb oma muna hoopis elusale lehtäile ja nii viib peremees ise muna oma pessa. Mõne aja möödudes koorub sellest vastne, kes sööb ära peremehe munad või varases arengustaadiumis vastsed ning peremehe poolt pesasse kantud toidu. **Millise sugukonnaga on tegemist?**

59. Küsitav teatrinovaator väitis, et traditsiooniline teater on rõhuv, kuna publik ei saa end väljendada, ning seetõttu tahtis ta asendada traditsioonilise teatrimonoloogi dialoogiga lava ja saali vahel. Ideest arendas ta 1950.-1960. aastatel välja Rõhutute teatri süsteemi, mille tehnikad suunavad inimesi mõtlema, analüüsima ja tegutsema, mitte tegevusetult ootama ja lootma, et keegi nende asemel probleemi lahendaks. Et tema ideed tundusid Brasiilia sõjaväelise valitsuse jaoks liiga ohtlikud, rööviti ta ning saadeti hiljem riigist välja. 1973. aastal avaldas ta oma esimese raamatu Rõhutute teatri teemadel. Brasiiliasse pöördus ta tagasi 1986. aastal, Rio de Janeiro linnavolikogu liikmena arendas ta seadusandlikku teatrit. **Kes?**
60. Kuulete laulmas setu-võru ansamblit, mis asutati 2001. aastal Tartus. Esimene ülesastumine toimus samal aastal Viljandi Folgil. Bändilt on ilmunud albumid "Süa kisk" (2002) ja "Undsõn ilman" (2004). **Mis ansambel?**

61. Ta oli Atlase ja merenümf Pleione tütar, üks plejaadidest, mõnede allikate järgi neist vanim ja kõige ilusam. Ta sündis Arkaadias Kyllene mäel ning elas sealses koopas üksikut, vaikset ning tagasihoidlikku elu, kuni paadunud seelikukütt Zeus ta avastas, teda külastas ja viljastas. Selle visiidi tulemusena sündis Hermes. Vähe sellest, et küsitav pidi pojukest üksi kasvatama, mõni aeg hiljem sokutas peajumal tema koopasse Hera viha eest varjule veel ühe oma armuvilja, suhtest Kallistoga sündinud sohipoja Arkase ning käskis toda kasvatada nagu lihast last. **Kes oli see leplik mütoloogiline tegelane?**

62. Küsitav sotsiaalsõrgustik on vanem kui Facebook, Twitter või isegi Youtube. See avati 2003. aasta augustis, ning juba esimese poole aastaga oli võrgustikul üle 1 miljoni kasutaja. 2005. aasta veebruaris püüdis Mark Zuckerberg oma Facebooki küsitavale võrgustikule 75 miljoni dollari eest maha müüa, ent tehing lükati tagasi. Viis kuud hiljem ostis Rupert Murdoch meediakorporatsioon aga võrgustiku 580 miljoni dollari eest. 2005. aastal tõusti maailma populaarseimaks suhtlusvõrgustikuks ning 2006. aastal edestati USA-s külastatavuse poolest isegi Google'it. Et Murdoch püüdis võrgustikuga suurt tulu teenida ja kuhjas portaali üle reklaamidega, hakkasid kasutajad üle liikuma Facebooki, mis oli sel ajal veel reklaamivaba. Nii kaotatigi 2008. aastal sotsiaalmeedia juhtpositsioon, ning 2011. aastal müüdi võrgustik, mille väärtuseks tippaegadel hinnati 1,2 miljardit dollarit, "kõigest" 35 miljoni dollari eest, üheks uutest omanikest sai poplaulja Justin Timberlake. **Milline võrgustik?**

63. Selline tontlik pilt avaneb Antarktikas koordinaatidel 82°06' N ja 54°58' E. Tegemist on Nõukogude polaarjaama jäänustega, mis avati vastukaaluna ameeriklaste Amundsen-Scott jaamale. See propagandistlikel eesmärkidel rajatud jaam töötas vaid 12 päeva, seejärel meeskond evakueeriti, jaam konserveeriti ja jäeti saatuse hooleks. Tänapäevaks on lume alla mattunud kõik peale raadioantenni ja avamise puhul jaama katusele paigutatud Lenini büsti. **Mis jaam?**

64. Paljud kuulsad ja kummalised on Eesti ajakirjanduses palgatud kolumne pidama. Ajakirjas Elukiri ilmub juba mõnda aega üks ka armastatud laulja Voldemar Kuslapki sulest. Igas numbris viib ta lugejad kultuurilugu silmas pidades jalutama ühte Eestimaa paika, kuid see huvi on ta viinud ka paljudesse väljaspool Eesti piire asuvatesse paikadesse. **Millest Voldemar Kuslapki huvitub (või kuidas nimetatakse tema kolumni)?**

65. Küsime meest Itaalia rahal, 1997. aastani käibel olnud 50 000 liirisel kupüüril. Aversil võime näha teda ennast, reversil üht põhjust (paljust), miks just tema välja valiti. Rahatähe tagaküljel kujutatu asub Vatikanis Püha Peetruse väljakul asuvas Peetri kirikus. Ja selles kirikus on mõndagi veel, mis temaga seotud. **Kes?**

66. Vene 18. sajandi auastmete tabeli järgi olid armee (ja sõjalaevastiku) kaks kõrgeimat auastet kindral-feldmarssal (peaadmiral) ja kindral (admiral). Tsiviilteenistuses oli kõrgeimal astmel kantsler. Meie küsime tsiviilteenistuse ült teist auastet, mis vastas kindralile (admiralile) ning õukonnas ülem-kammerhärrale ja ülem-õuemarssalile. Teda kõnetades tuli kasutada vormelit *Teie ülim ekstsellents* (*ваше высокопревосходительство*). Seda auastet omasid näiteks Aleksandr Protassov, Fjodor Apraksin, Luua mõsinik Ernst Gustav von Münnich jt. **Mis auaste?** Vastus on kahesõnaline.
67. Hetkel leiame tennise maailma WTA edetabeli(te)st ühe mängija, kes kuulub esitosinasse (eelmisel nädalal lausa TOP 10 sekka) nii üksik- kui ka paarismängus. Tema seniseks tipphetkeks oli vast mullune French Open, kus ta jõudis finaali nii üksik- kui paarismängus, seejuures paarismängu ta Bethanie Mattek-Sandsi kaasabil võitis (nagu ka Australian Openil veidi varem). WTA edetabelis on tema seniseks laeks 5. koht üksikmängus ja 4. koht paarismängus. Neljal korral on ta kuulunud ka Federation Cupi finaalis võidutsenud naiskonda. **Kes?**
68. See rändurliblikas on tänu tiibade ülakülje kirjale üks lihtsamini äratuntavaid päevaliblikaid Euroopas, keda kohtab suviti sageli ka Eestis. Tema püsielupaigad on siiski Põhja-Aafrikas ja Lõuna-Euroopas. Tema tiibade alakülg sarnaneb ülaküljega, kuigi värvid pole sel nii erksad. See liblikas armastab meetaimi, nektarist toitudes on ta ümbritseva suhtes tähelepanematu ning seetõttu just meetaimedel ka kõige paremini vaadeldav. Sügisel kipub liblikas lõuna poole tagasi, kuigi paljud neist jäävad rändega hiljaks ning hukkuvad sügiskülmade saabudes. Teadlased on kindlaks teinud, et rändel lendavad nad tavaliselt rohkem kui 500 meetri kõrgusel ning seetõttu jäävad nad rändel inimsilmale enamasti nähtamatuks. Nende iga-aastase rände kogupikkus on kuni 15 000 kilomeetrit, sest see võib alata Arktika äärealadelt ja lõppeda troopilises Lääne-Aafrikas. **Nimeta liblikas!**
69. Küsitav reitingufirma on suurest kolmikust noorim - küsitav asutati 1914. aastal Ameerika Ühendriikides. Ka on ta suurest kolmikust ainus, millel on kaks peakorterit - lisaks New Yorgile asub küsitava firma teine peakorter Londonis. Turuosalt ollakse suurest kolmikust väikseim - kui mõlemale suuremale konkurendile kuulub hinnanguliselt 40% turust, siis neile jääb 15%. See on teinud neist omamoodi viigilahutaja, kui suuremate vendade reitingud on sarnased, kuid mitte võrdsed. **Kuidas on selle reitingufirma nimi?**
70. Aastatel 1965-66 valmis Gdanskis Eesti Kalatööstuse tarbeks kaks suurt kalapüügi baaslaeva, mis nimetati Poola heliloojate nimedega. Üks neist 150 m pikkustest ja 19 tuhande tonnise veeväljasurvega sõsarlaevadest hakkas kandma nime Fryderyk Chopin. Teisele laevale nime andnud heliloojat (1819-1872) peetakse Poola rahvusliku ooperi rajajaks, lisaks seitsmele ooperile („Halka“, „Hrabina“ jt) kirjutanud hulga operette ja mitu balletti ning ligi 300 lühemat muusikapala. Vilniuses on püstitatud talle ausammas ning asub temanimeline tänav. Tema nimeline laev sõitis merd 1996 aastani, neist viimased Venemaa lipu all. **Nimetage laev või helilooja!**

71. 2015 a novembris saabusid Eestisse USA liitlaste moodsaimad liikursuurtükid M109A628 tonni kaaluva masina pearelv on 155mm suurtükk efektiivse laskekaugusega 24 km. Meeskonda kaitseb tuuma-, keemia- ja bioloogilise rünnaku eest spetsiaalne individuaalne kaitstesüsteem. Lisaks asub tornis 12,7 mm M2 raskekuulipilduja, mida juhitakse automaatse ballistilise arvuti abil. Masina nimetus ühtib keskaegse rüütli paralleelnimetusega, sarnaselt nimetati algupäraselt Karl Suure õukondlasi, „Rolandi laulus“ kutsutakse nii nimikangelast koos 12 kaaslasega. **Täitke lünk!**

72. Malemaailma FIDE reitingutabeli esikuuikust leiame kaks õde, kes on edu nautinud lapsepõlvest peale. Ega see lapsepõli väga kaugele selja taha pole jäänudki, sest vanem neist on sündinud 1990. aastal ja noorem 1992. Ühist edu on nad suhteliselt vähe kogenud, sest vanem õde esindas kümnekond aastat hoopis Sloveeniat. Noorem õde on olnud sünnimaale truu ning tõusnud hetkel ka valitsevaks maailmameistriks. **Kuidas kõlab nende ühine perekonnanimi?**

73. Küsitava kultuuriinimeste rühmituse esimene avalik üritus oli 3. märtsil 1988. Avaüritusel loeti ette kaks manifesti, üks Doris Kareva, teine Mati Hindi sulest. Rühmitusel oli 25 asutajaliiget, neist Mihkel Tiks lahkus esimese aasta jooksul. Hilisemate liitujate seast leiame ka näiteks president Ilvese. Rühmitus korraldas väljasõite ja kirjandusõhtuid erinevates kohtades Eestis. Kavas oli avaldada regulaarselt oma infoleht, millest aga ainult üks number on teostunud, suurimaks saavutuseks võib pidada oma almanahhi avaldamist. Rühmituse nime kandev koguteos ilmus 1989. aastal Oulus. See sisaldab tekste rohkem kui 30 autorilt, nende hulgas ka luuletused Kalju Lepikult ja kolm kirja Uku Masingult Linnart Mällile. Rühmituse tegevusaeg oli 1988 ja 1989, tegevus soikus praktiliselt 1994, ent ametlikult pole tegevust lõpetatud. **Milline rühmitus?**
74. Selle prantsuse arsti koostatud toitumisprogramm on populaarne üle kogu maailma. Just see dieet aidanud Cambridge hertsoginnal kõhnuda, et mahtuda oma pulmakleiti ning väidetavalt parandas selle dieedi abiga oma sünnitusejärgset figuuri ka Jennifer Lopez. Seda dieeti pidades peaks menüü koosnema rasvavabadest piimatoodetest, köögiviljadest, kalast, vasika- ning linnulihast ja singist. Valgurikas toit annab vähe kilokaloreid. Vaatamata menükusele on tegu vastuolulise dieediga, mis Inglismaal troonib vältimist vajavate dieetide koondnimestikus esikohal juba mitmeid aastaid, sest võib kaasa tuua terviseprobleeme, alates energiapuudusest, vitamiinide ja mineraalide puudujäägist, halvast hingeõhust kuni neerukivideni. Selle dieedi looja praktiline tegevus üldarstina keelustati Prantsusmaal 2013. aastal. **Nimetage arst/dieet!**
75. Kui Eesti nobelistide nimekiri piirdub Tartus õppinud Friedrich Ostwaldiga, siis leedulaste ego aitab tõsta 1980. aasta Nobeli kirjanduspreemia laureaat, kes sündis ja kasvas praeguse Leedu aladel. 1951. aastal otsustas tollane Poola Rahvavabariigi kultuuriatašee jääda Prantsusmaale, üheksa aastat hiljem kolis ta USA-sse. Eesti lugejale on ta tuntud eelkõige “Vangistatud mõistuse” (LR 1999) kaudu, kus ta käsitleb Nõukogude mõjusfääri sattunud Kesk-Euroopa intelligentsi saatust, eesti keelde on tõlgitud veel peale selle tema mälestusteraamat, lisaks luulet ja esseid ajakirjades Looming ja Vikerraar. **Kes?**

76. Ta on endine FBI agent, kes spioneeris Nõukogude ja Venemaa luure heaks üle 15 aasta. CIA-ga liitus ta 1976. aastal, esmakordselt pöördus GRU poole 1979. a, motiiviks ilmselge rahahäda. 1981. aastal viidi ta üle FBI peakorterisse Washingtonis, venelastega võttis ta uuesti ühendust 1985. a, sel korral sai temast KGB salaagent. Süüdistuse kohaselt avaldas agent Moskvale muuhulgas topeltagentide nimesid ja USA elektroonilise luure meetodeid, saades vastutasuks 1,4 miljoni dollari eest raha ja teemante. Spioon nabiti kinni 2001. aastal, Et süüdistatav end kohtuistungil süüdi tunnistas ja nõustus asuma võimudega koostööle, pääses ta surmanuhtlusest, tema karistuseks määrati 15 eluaegset vanglakaristust. **Kes?**

77. Küsitav, Inglismaa esimese toimiva mootoriga lennumasina valmistanud firma, tegutses 1910-1963. Nende tuntuimateks lennukiteks on II Maailmasõja aegne pommitaja „Lancaster“ (pildil) ja 1952 a. konstrueeritud deltatiivaline strateegiline pommitaja „Vulcan“. Aastatel 1919-1940 oli Eesti Vabariigi õhujõududes kokku enam kui 20 firma lennukit, enamuses õppeotstarbelised treeninglennukid. Firma nimi moodustub asutaja ees- ja perenimede esitähedest. **Mis firma?**

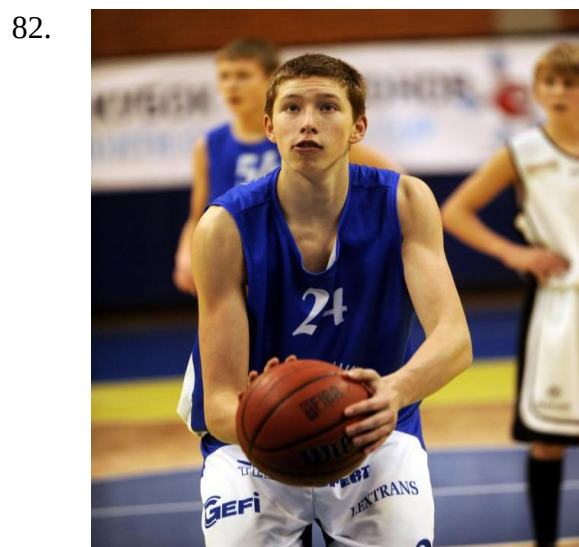
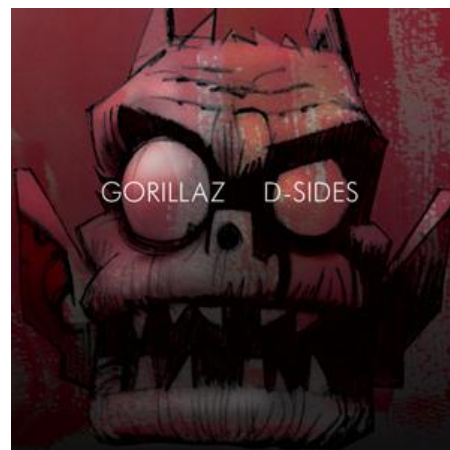
78. Küsime 100 000 elanikuga vulkaanilist saart Väikestes Antillides, üht Tuulepealsetest saartest. Tegu pole omaette riigiga, küll aga ühe saareriigi tähtsaima ja suurima saarega. Selle suurus on 345 km², ehk 9/10 kogu riigi territooriumist ning see jõuvahekord avaldub ka riigi nimes. Kõrgeim mägi La Soufrière ilmutas viimati seismilist aktiivsust 1979. Samal aastal ilmutas aktiivsust kogu riik, raputades end briti krooni alt iseseisvaks. Halduskeskuse Kingstowni rajasid 1722 küll prantslased, ent pärast aastakümneid jagelemist jäi paariks sajandiks saare kohale Union Jack. Enne eurooplaste tulekut teadsid kariibid saart Hairouna nimega. Legend pajatab, et Kolumbus avastas selle 22. jaanuaril 1498 ning saar sai nime pühaku järgi, keda sel päeval austati, aga see pole ajalooline tõde. Saarel asuvad ka sellised kena nimega kohakesed nagu Mesopotamia, Sans Souci ja Petit Bordel. **Mis nime see saar kannab?**

79. See 1976. a sündinud India päritolu inglise näitlejanna oli teine Lara Croft – aastatel 1997–98, pärast Nathalie Cooki ja enne seda, kui hakati *Tomb Raideri* filme väntama ja Angelina Jolie rolli üle võttis. Filmidebüüdi tegi ta 1997. a ning lauljana on avaldanud 2 albumit (*Come Alive* ja *Female Icon*). **Kes?**

80. Küsime Kouvolast pärit Soome hardrocki legendi, mis moodustati juba 1976. aastal. Üleöö popiks saadi 1984. aastal, mil võideti ülesoomeline noorte rockibändide konkurss. Tuntus saabus lisaks bändi nime kandnud albumiga (1985) ka albumitega "Backseat" (1986) ja "Good Girls Don't..." (1987). Album "Backseat" ilmus kassetina ka Nõukogude Eestis ning mõned seal kõlanud lood, ka praegu kuuldav albumi nimilugu, said tõelisteks rokihümnideks. 1988. aastal anti kaks ülimenukat kontserti ka Tallinna jäähallis, kus bändi soojendasid G.G.G ja Kolumbus Kris. Viimati esineti Eestis mullu. Bänd tegutseb väsimatult tänaseni, läbi aastate on bändis vahetunud nii bassimängija kui trummar, kuid laulja-kitarrist Timo Nikki on vankumatult paigal. **Nimetage bänd!**

81. Seda deemonit kasutati ilmselt kurjuse peletamiseks nagu savist koerigi ja maeti lävepaku alla ning riputati majaseinale. Õudusfilmide ajaloos on ta ilmselt üks kuulsamaid deemoneid. Filmist „Exorcist“ (1973) ehk maakeeli „Vaimude väljaajajas“ oli ta sisuliselt Saatana kehastus, kes tegutses noore Washingtoni tüdruku Regani kehas. Samuti on ta olnud Gorillazi muusikakogumiku „D-Sides“ (2007) kaanestaar. Assüüria mütoloogias esindas ta tuulte deemonite kuningat, kes oli ühtlasi edelatuule saadik. **Mis deemon?**

82. Järgmist eestlast korvpalli unelmateliigasse NBA oodates tehakse tavaliselt juttu ka pildil nähtavast noormehes. 1998. aastal Võrus sündinud noormees treenib juba kolmandat aastat Itaalias Reggio Emilia korvpalliklubis. Debüüt Itaalia meistriliigas on 2.09 pikal keskmängijal küll veel tegemata, ent hiljuti sai ta mänguaega Euroopa tugevuselt teise klubisarja Eurocup mängus. **Kes?** Pole teada, kas poja nime valikul on omal alal maailma tippu kuulunud isa oma eeskujusid silmas pidanud.
83. Ta elas 1854-1941 ning oli mütoloogia uurija, keda on peetud ka üheks moodsa antropoloogia isaks. Tema tähtsaim teos "Kuldne oks" (*The Golden Bough*) on tugevasti mõjutanud teaduse arengut ning ka 20. sajandi kirjandust (D. H. Lawrence, Ezra Pound, T. S. Eliot jt). See tuhat lehekülge paks raamat sisaldab rikkalikult etnograafilist ja mütoloogilist materjali paljude rahvaste uskumustest ja kommetest (viljakusriitused, inimohverdused, sureva jumala müüt). On öeldud ka, et vähe on neid raamatuid, mida oleks nii pealiskaudselt lehitsetud ja nii ladusalt valesti mõistetud. Ehkki selle autorit on takkajärgi süüdistatud oletusliku ajaloo loomises, tõusid mitmed tema inimese olemust ja olu puudutavad teosed siiski bestselleriteks. **Kellest on jutt, kes on autor?**
84. Küsitavat mänguasja kujutab esmakordselt ~440 a. e.m.a. Kreekast pärit vaas. Tehti seda nii puidust, metallist või põletatud savist. Filipiinidel kasutati samal põhimõttel töötavat viskerelva. Seal kõneletavast tagalogi keelest on see ka saanud nime. Esimene seda tootva tehase lõi filipiini immigrant 1928.a. Californias Santa Barbaras. Tänapäeval võisteldakse eriti Ameerikas ka liigades. Tehnikaarsenali kuuluvad "Ümber maailma" ja "Koera jalutamine". **Mis mänguasi?**

85. Küsitav sündis Põhja-Itaalias Omegna väikelinnas 1920 a. Nooruses õppis katolikus seminaris, unistas saada muusikuks ning avastas enda jaoks Lenini ja Trotski teosed. II Maailmasõja ajal liitus Itaalia kommunistlike partisanidega, peale suurt sõda töötas erinevate kommunistlike ajalehtede juures, 1947 a hakkas „L'Unità“ nimelises lehes avaldama ilukirjanduslikke lugusid. Tema tuntuim teos nägi ilmavalgust 1951 a. Eesti keeles on antud teosest ilmunud koguni neli trükki – 1960, 1975, 1983, 2011. Kirjamehe enda elu sai otsa Roomas 1980 a. **Kes?**

86. See Kariibi mere saartel, eriti Kuubal, välja kujunenud sünkretistlik afro-kariibi usund (umbkaudes tõlkes *pühakute tee*) on lähisuguluses Brasiilia candomblé ja Haiti voodoo'ga. Usund põhineb peamiselt Nigeeria päritolu jorubate uskumustel, kuid sisaldab ka katoliikluse elemente. Katoliiklikud pühakud ja hõimujumalused-kaitsevaimud orisha'd on selles religioonis lõimunud ühtseks panteoniks ning pühakute kultus varjutanud kristliku Jumala palvlemise. **Mis usund?**

87. Küsime suusahüpetes tiitlivõistlustel medalivõiduni jõudnud isa ja poega. Ega teist sellist naljalt ei leiagi. Isa kaalukaim saavutus on kindlasti meeskonnavõistluse OM-hõbe Calgaryst, lisaks sai ta väikesel mäel 4. koha. MK-sarja kokkuvõttes jäi laeks 4. koht 1986/87 hooajast, üksiketappidel individuaalselt kuus teist kohta, kuid ei ühtegi võitu. Naljatamisi on teda (Eurospordi ülekannetes) kutsutud ka "tuulejumalaks"; osalt ehk seetõttu, et ta on kahel korral purjetanud ümber maakera. Tema pojal on ette näidata kaks meeskondlikku MM-pronksi: Oslost 2011 ning lennumäe MM-ilt 2012. MK-sarjas on ta kõrgeimal astmel seisnud koguni 11 korral, ent neist vaid 2 on individuaalsed võidud (2013, 2015). **Mis on isa ja poja ühine perekonnanimi?**

88. Küsitav (Tyto alba) on umbes varese suurune südamekujulise näosulestikuga ja mustade silmadega väga hele kakuline. Tema kehakaal ulatub kuni 450 grammini. Ta on kultuurmaastiku lind, kes pesitseb kirikutornides, pööninguil, puuõõntes jt varju pakkuvates kohtades. Saaki jahib reeglina kultuurmaastikul, toitudes põhiliselt pisinärilistest ja väikestest lindudest. Euroopas on areaali põhjapiiriks Šotimaa ja Jüüti poolsaar, Eestis haruldane eksikülaline, teada on 6 tabamisjuhtu, neist viimane 2013 Lääne-Virumaal Vaekülas. **Mis lind?**

89. See on ilmselt kõige napoleonlikum konjak üldse. Alus pandi margile 1809 Bercy linnas. Tootmine toimub siiski Charente departemangus Jarnaci linnas. Tegijate hulka jõuti aastal 1811, kui Bercy külastas Napoleon I, kes maitstes hüva konjakit ja tegi ettepaneku seda tarnida eksklusiivselt tema armeele. Legendi kohaselt võttis äpardunud keiser seda konjakit kaasa, kui suundus veetma oma viimset vangipõlve Püha Helena saarele. 1869 andis Napoleon III joogifirmale ametliku õukonnavarustaja tiitli. 1951 sai üks erisort Napoleoni naise Josephine nime. Küsitav konjak oli esimene alkoholibränd, mis esines 3D-reklaamis. **Millest jutt?**

90. Pildil nähtava klahvistiku ja haamermeCHANISMIGA muusikariista leiutas 1886. aastal Pariisi harmooniumimeister Auguste Mustel. Kellukelele sarnaneva heli tekitab vildiga kaetud haamri löök vastu tavaliselt terasest valmistatud metallplaati. Olenevalt suuruselt on pilli heliulatus kolm kuni viis oktaavi. Tuntuim pillile loodud heliteos on ehk "Suhkruhaldja tants" Tšaikovski balletist "Pähklipureja", kaasaja muusikast meenub näiteks Velvet Undergroundi "Sunday Morning". **Nimetage pill!**

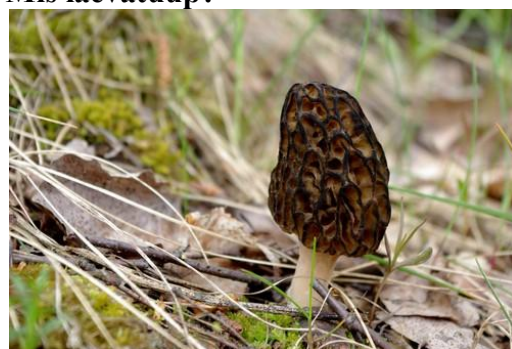
91. Seda lippu kasutasid esimestena ilmselt Hiinas Ida-Hani dünastia valitsejad (25-220). Umayyadi kalifaat (661-750), tõmbasid selle vardasse Muhammadi esimese Badri lahingu mälestuseks. Tänapäevaste riikide puhul on teada ainult üks kord, kus on seda kasutatud ametliku lipuna – aastatel 1996-97 Afganistanis. Budistlikes maades on see leinalipuks. NASCAR-sarjades tähendab see üks ring võistluste lõpuni. **Mis lipp?**

92.

Kahvelkuunar on 2-7 mastiline purjelaev, millel igas mastis kahvelpuri ja topsel ning tavaliselt 4 eespurje. 2-mastiline kahvelkuunar on kaljas, 3- ja enammastiline kahvelkuunar kannab aga küsitavat nime. 19. sajandi lõpul-20. sajandi algul oli laevatüüp Sagadi mõisa rannaalade suuremate kaubaveo laevade hulgas populaarseim. Keskmiselt oli tegemist 150-230 brutoregistertonna suuruse laevaga, mis ei nõudnud suurt meeskonda ja mida oli lihtne juhtida.

Mis laevatüüp?

93. Üsna pea sammuvad seenesõbrad metsa, lootuses leida sealt seda aprillist juunini metsaservade rohtunud pinnases, puisniitudel, hõredates metsades, aedades ja parkides kasvavat seent, mis eelistab lubjarikast pinda. Seen ei vaja kupatamist, on maitsev värskena praetult ning säilitamiseks sobib kuivatatult. **Mis seen?**

94. 2005. aastal avas ameeriklased Robert Kalin, Chris Maguire ja Haim Schoppik veebipõhise ülemaailmse müügi- ja ostuplatvormi, mis oli algusest peale mõeldud käsitöö, käsitöömaterjalide, kunsti ja *vintage* esemete müügiks. Keskkonna nimeks on tähenduseta sõna, mille Kalin kirjutas üles itaaliakeelset Fellini filmi 8 ½ kuulates-vaadates. Eriti populaarne on see isetegijate maailm USA-s, peakorter on Brooklynis ning plussideks on rahvusvaheline tuntus, pidev populaarsuse kasv, usaldusväärsus ja kasutajasõbralikkus. Registreeritud kasutajaid on üle 50 miljoni, aktiivseid müüjaid ligi 2 miljonit, aktiivseid ostjaid 20 miljonit. Leidub ka eestlasi, kuna see on loomeettevõtjatele suurepäraseks väravaks välismaisele turule; hästi läheb kaubaks ka kõiksugu sovjetiaegne kaup, mida siinmail leidub veel küllalt. Müüa võivad nii eraisikud kui ettevõtted ja raha saad otse arveldusarvele või PayPal'i kontole. **Mis nime kannab see veebikeskkond?**
95. Küsitava ajakirja ajalugu algab aastal 1867, tegu on maailma vanima järjepidevalt ilmuva moežurnaaliga. Alustati nädalakirjana, sihtrühmaks kõrg- ja keskklassi naised. Sihtrühm on jäänud samaks, ent alates 1901. aastast ilmutakse kuukirjana. Üle ilma ilmub 31 sama nime kandvat kohalikku väljaannet, eestikeelset väljaannet pole. Küsitava nime aluseks on ajakirja kirjastava, juba 1831. aastat tegutseva kirjastuskompanii nimi. **Milline ajakiri?**

96. Näete ühte kunagist kuningate residentsi, mille ehitamist alustati 1564. aastal Caterina de' Medici algatusel. Pärast tema surma jäi ehitus esialgu soiku, ent järgneva kolmesaja aasta jooksul laiendati kompleksi pidevalt. Algsele renessansile lisandus elemente mitmes stiilis: barokk, neoklassitsism, neobarokk jm. Loss sai nime selle järgi, et see rajati kunagise karjääri kohale, millest kaevandati savi keraamiliste plaatide ja ehituskivide jaoks. Palee ümbritseti suure Itaalia stiilis aiaga, rajati hiigelsuured lillepeenrad, kaevati basseinid, piirdeaiad asendati kõrgete terrassidega ning rajati laiad alleed. Lossi uhke sisustus, eeskätt maalid ja mööbel on mitmesugustel põhjustel olnud vaatajate eest varjul, kuid seda olukorda soovitakse muuta. On pakutud, et just sellelaadses uhkes ehitises võiks edaspidi asuda kunstimuuseum, konverentsikeskus ning ehk ka mõned riigi välisministeeriumi osakonnad. **Mis loss?**

97. See UCI ProTeam jalgrattavõistkond on registreeritud 2007. aastal USA-s, kuid teiseks kodumaaks võib pidada Šveitsi. Suurim õnnestumine on vast üks Tour de France'il võidetud individuaalne üldesikoht, maanteeõidu MM-il on kahel viimasel aastal saadud meeskondlik temposõidu kuld, möödunud aastal võideti mitmeid etappe ka kõigil kolmel suuratuuril. Hetkel kuuluvad selle tiimi ridadesse nt austraallased Richie Porte ja Rohan Dennis, belglased Philippe Gilbert ja Greg Van Avermaet, ameeriklased Taylor Phinney ja Tejay Van Garderen jne. **Mis nime see võistkond kannab?**

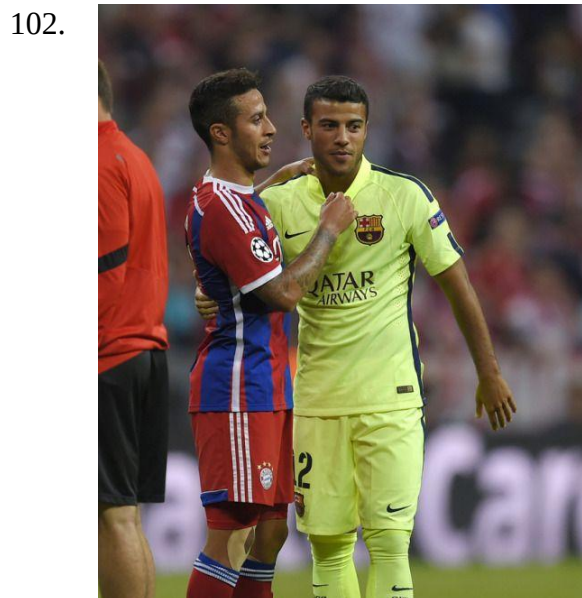
98. Pärast Saale jääaja mandrijää taandumist, umbes 125 000 aastat tagasi, toimus maailmamere veepinna kiire tõus ning vesi ujutas üle nii nüüdisaegse Läänemere nõo kui ka külgnevad madalamad rannikualad, tekkinud mere veepinna temperatuur ja soolsus olid nüüdis-Läänemerest tunduvalt suuremad. **Millise nime all tuntakse seda 130 000-114 000 aastat tagasi valitsenud jäävaheaga?** Nime on talle andnud üks Hollandi jõgi, mille äärest jäävaheaja setteid esmalt leiti.

99. Soomlaste Supercelli poolt 2012 turule toodud mobiilimängu loetakse hetkel maailma edukaimaks. Tegemist on mitmetahulise strateegiamänguga, mida saab mängida üksi ja mitmekesi. Mängu edu peitub võimaluste mitmekesisuses, mängija saab näiteks olla nii rahumeelne ehitaja kui agressiivne vallutaja. Ehitades ja kaitstes oma küla on võimalik teiste mängijatega luua liite ehk moodustada klanne. Mäng tõi eelmisel aastal tootjale äpisiseste maksete ja reklaamimüügi abil sisse ca 1,5 miljonit dollarit päevas. **Mis nimeline mäng?**

100. Küsitava passijärgne nimi on Johannes Bowens, sündinud 1944, rahvuselt hollandlane. 1967 alustas omanimelise bändiga estradaiteva kündmist, paljud tema kirjutatud laulud on pakkunud esinemislusti meiegi artistidele („Roosiaia kuninganna“, „Una Paloma Blanca“, „Aeg kaob, rõõmud jäävad“, „Kauge aeg“ jne). Alates 1978 tegutseb sooloartistina ja on tegus tänaselgi päeval. **Kes?**

101. See transatlantiline „Urmas Ott“ või „Vahur Kersna“ andis omal ajal kõva panuse nii teleajakirjanduse intervjuutehnikasse kui ka komöödiasaadetesse. Temanimelise sketšishow kaudu said 60ndate lõpul tuule tiibadesse sisuliselt kogu Monty Pythoni trupp. Kuid maailmakuulsust kogus ta eelkõige võluva ja asjatundliku televestlejana. Ta oli viimane inimene, kes intervjueris vastset kukutatud Iraani šahhi Mohammad Reza Pahlavit. Ajalukku on läinud tema viieosaline teleintervjuu sari 1977.aastast endise USA presidendi Richard Nixoniga, millest on vändatud Oscaritele kandideeritud film „.../Nixon“. **Kellest on jutt?**

Pildike mullusest UEFA Meistrite Liiga poolfinaalist, kus teineteise vastu tuli astuda pildil nähtavatel vendadel. Vendadest vanem on pildil vasakpoolne, oma profikarjääri alustas ta FC Barcelonas, mille ridades võitis ta UEFA Meistrite Liiga 2011. aastal, ent 2013. aastal liikus ta koos Pep Guardiologa Müncheni Bayernisse. Mullu Meistrite Liiga karikani jõudnud kaks aastat noorem vend kuulub veel endiselt Barcelona rivistusse. 1994. aasta jalgpalli maailmameistri Mazinho pojad saavad teineteise vastu astuda ka rahvuskoondiste tasemel - vanem vend otsustas esindada Hispaania koondist, noorem aga Brasiilia koondist. **Kuidas on nende nimed?** Et mängusärkidel kannavad nad eesnimed, sobivad vastuseks nii mõlema eesnimed kui ka ühine perekonnanimi.

103. Lisaks viiele autonoomsele piirkonnale, neljale otse keskvalitsusele alluvale linnale ning kahele erihalduspiirkonnale jaguneb Hiina Rahvavabariik ka 23 provintsiks. Küsime neist väikseimat. 97% provintsi territooriumist (u 34 0000 km²) moodustab provintsiga samanimeline saar, Tonkingi lahes asuvat Hiina suurimat saart eraldab mandri-Hiinast Qiongzhou laht. Küsitav, Hiina lõunapoolseim provints on ka Hiina suurimaks erimajandustsooniks. **Milline provints/saar?**

104. Roderick Thorpe'i romaani „Detektiiv“ ja selle järje „Miski ei kesta igavesti“ põhjal tehti film, milles mängis peaosa Frank Sinatra. Uusversioonis pakuti peaosa Schwarzeneggerile, Stallonele, Richard Gere'ile ja Burt Reynoldsile, siis alles sellele, kes selle sai. **Mis film?**

105. Ameerika novellist ja teleprodutsent (sünd. 1958) alustas 1993 a New York Observerisse kolumne kirjutades. Pealkirja „Sex and the City“ nime all ilmunud humoorikad ja suuresti isiklikel kogemustel põhinevad jutukesed muutusid kiirelt populaarseks ning said aluseks 1998 ilmavalgust näinud ülipopulaarsele teleseriaalile. Hiljem on autorilt ilmunud veel mitmeid telekraani kaudu laiemale publikule tuntuks saanud teoseid nagu „Lipstick Jungle“ (2005), „The Broadroom“ (2009) ja „The Carrie Diaries“ (2010). **Kes?**

106. Küsitav Venemaa aadlisuguvõsa põlvneb Tšerkessi vürstist Rededist, kelle kaks poega Juri ja Roman siirdusid Kiievi-Venemaa teenistusse. Romani poja järgi sai omakorda nime kogu suguvõsa, nimi ise tähendab Türgi keeles väiksekasvulist inimest. Suguvõsa tuntuimateks liikmeteks on olnud tänapäevaks juba pühakuks kuulutatud admiral ja Venemaa salanõukogu ülem ning repressiivaparaadi juht aastatel 1730-1746. Sama perekonnanime kannab ka üks Putini abidest. **Mis suguvõsa?**

107. See hokiklubi on kõige õnnetum selles arvestuses, et asutati 1967, jõudis kolmel esimesel hooajal Stanley Cup finaali ja kaotas need kõik. Ei saanud isegi ainsat mänguvõitu, aastail 1968-1970 kaotati kõik finaalseeriad 0-4. Treeneriks oli tollal Scotty Bowman, kes lahkus 1971 ja pärast seda pole enam finaali jõutud. Ainus eredam sähvatus oli 1999/2000, mil võideti põhiturniir (aga kaotati kohe play-off avaringis). Värav+šööt arvestuses on läbi aegade punktiarvestuse liider Bernie Federko, Sotši OM-finaalis olid selle klubi meestest vastamisi Jay Bouwmeester ja Alex Pietrangelo ning Alexander Steen ja Patrick Berglund, lisaks sai pronksi Jori Lehterä. **Mis klubi?**

108.

Muskushibiski vili on ilmselt üks vanimaid köögivilju, jäljed toiduks tarvitamise kohta ulatuvad II aastatuhandesse eKr. Pärinevat arvatakse see olevat Ida-Aafrika kiltmaalt, tänapäeval on ta laialt levinud ja armastatud köögivili eelkõige Aafrikas (eriti Keenias), samuti troopilises Aasias ning Lõuna- ja Kesk-Ameerikas, Euroopas peamiselt Balkani- ja Vahemere maades. Söödavad on nii kauna koor kui ka seemned, süüakse kas toorelt või keedetult. Kaunad koristatakse poolvalminult, kui need on veel rohelised ja mahlakad, valminud viljad süüa ei kõlba. **Millise nime all tuntakse neid kaunu?**

109. 3. sajandil eKr õpiti Roomas kasutama küsitavat, kergesti murenevat ning valdavalt tolmjat tuffi, mille lisamine lubimördile muutis selle vees kivistuvaks ning vastupidavaks isegi mereveele. Asula nimi, mille lähedal asus parim sellise vulkaanilise tolmu leiukoht, andis nime ka sellele küsitavale lisandile. Vitruviuse andmetel koosnes Rooma betoon kahest osast küsitavast ning ühest osast lubjast, millele kvaliteedi parandamiseks oli lisatud loomarasva, piima ja verd. Tänapäeval nimetatakse nii lisaks vulkaanilist päritolu tuhale vahel ka kõiki segudele lisatavaid hüdraulilisi peenlisandeid üldiselt. **Millest jutt?**
110. Möödunud aasta lõpul vapustas Tartut oma kunstilisse kõrgvormi jõudnud Kohtla-Järvelt pärit noore kunstniku (28.04.1985-21.12.2015) surm. Kunstikogujad hindasid teda kui väikeste piltide, eriti linnavaadete maalijana. Kuid kunstnik kasutas enda väljendamiseks ka kappaltari vormi – ka surmahetkel oli Tartu Y-galeriis kunstisaali tegevuse viimase näitusena tema "Altarid. Vol. 3", mille kunstiteadlane Krista Piirimäe nimetas altariks iseendale. Nädal enne elust lahkumist anti talle Tartu kunstielu kõrgeim tunnustus - Ado Vabbe preemia. **Kes?**

111. Suur „Stalinlik looduse ümberkujundamise plaan“ puudutas Eestit otseselt aastatel 1947-50 ühe konkreetse tegevusega. Ideoloogilise doktriinina aluseks võetud Mitšurini-Lõssenko õpetusest järgiti siin mingil määral vaid nn „suurlapi“ ideed. Küll aga tõi aktsioon Eestisse esmakordselt „Brigaadilise töömeetodi“, kus osalejad jagati kolmikutesse, igal oma ülesanne. Aktsiooni kaasati poolvabatahtlikena erinevad töökollektiivid, spordiklubid, sõjavägi ja ka lapsed. Töö toimus valdavalt käsitsi, kokku puudutas aktsioon Eestis umbkaudu 55 tuhandet hektarit. **Mida tehti?**

112.

See 34-aastane atleet on maailma pikamaatriatloni valitsev täht, kes eelmisel aastal võitis sisuliselt kõik, mis võita andis. Lisaks suvel saavutatud kindlatele esikohtadele Ironman Euroopa meistrivõistlustel ja poolpika triatloni MM-il, jäi ta alistamatuks ka Hawaii Ironmanil. Kõige selle valguses polegi üllatav, et ta valiti mullu ka oma kodumaa parimaks sportlaseks. Varasematest saavutustest võiks veel esile tõsta olümpiakulla 2008. aastast Pekingis. Tema abikaasa on 2008. aasta olümpiavõitja naiste triatlonis, austraallanna Emma Snowsill. Küsime siiski meespoolt. **Kes?**

113. Akadeemilise vabaduse kuritarvitamine on üha tihemini päevakorda tõusev teema. Kui karjääri tegemiseks ikka endal võimekust piisavalt ei jagu, kasutatakse teisi vahendid, mõõdukast sullerlusest kuni jultunud plagiaadini. Üht võimalust pakuvad pseudoteadusajakirjad, mis ilmuvad ainult veebis ja pakuvad teadlastele võimalust raha eest avaldada suhteliselt madala tasemega (või puuduva tasemega) artikleid. Küsime tunnustatud teadusfanaatikut, ausa teaduse valvekoera, kelle ulatuslik andmebaas on paljastanud sadu põlve otsas tehtud libateadusajakirju. Veebilehel www.scholarlyoa.com kogub ja uuendab ta pidevalt nimekirja ausa teaduse kriteeriumidele mittevastavate ajakirjade kohta. Nimekaimusid leiame Windmilli saarte hulgast Antarktikas või siis ameerika pesapallurite, poliitikute ja sõjaväelaste seast läbi aegade. **Mis on tema nimi?** Ehk - kelle nime see loetelu „..... list“ kannab?

114. Internetiajastu on loonud uusi keele kasutamise viise. Üks selline on # ehk näiteks # matissong. **Kuidas seda nimetakse?** Lemmikpaigaks on Twitter.
115. Kuulete Maria Callase esituses ühte kauneimat ooperiaariat “Casta diva”. **Nimeta autor ja ooper!**

116. 1940. aasta detsembris lasi Hitler korraldada Viini maetud kunagise Reichstadti hertsogi säilmete ümbermatmise Pariisi. Nii ka sündis, ehkki küsitava tegelase süda ja sisikond jäid Viini, nagu Habsburgidele kohane. Tema emapoolne vanaisa oli viimane Saksa-Rooma keiser Franz II ning ta ise nimetati kohe pärast sündi Rooma kuningaks. Prantslased võiksid Invaliidide varjupaika sängitatud kunagisest valitsejast mõelda vaid head, kuna tema võimuajal ei järgnenud uusi sõdu, maksude tõusu, türanniat vmt. **Kes oli see, pool-naljatomise aegade parimaks valitsejaks nimetatud mees?**
117. See perioodilisussüsteemi IV rühma element on maakoos levikult esikümnes ning looduses alati seotud teiste elementidega. Leidub ca 100 küsitava sisaldusega mineraali, neist olulisemad on rutiil ja ilmeniit. Kõige enam leidub Lääne-Austraalias ja Lõuna-Aafrikas, reservid on hinnanguliselt suuremad kui 600 miljonit tonni. Selle avastasid teineteisest sõltumatult William Gregor ja Martin Klaproth 1795 a. Element on suhteliselt kõva, mittemagnetiline ning halb elektri- ja soojusjuht. Toatemperatuuril on keemiliselt väga püsiv, kõige tähelepanuväärsem keemiline omadus on vastupidavus korrosioonile. Kasutusvõimalusi pakuvad nt omadus vastu pidada mereveele ning sobivus elava koega (ei ole mürgine ja organism ei tõrju seda), häid omadusi on veelgi. **Mis element?**
118. Kindlalt dateeritud teated kalade võõrliikidest Eesti vetes ulatuvad 1893. aastasse, meie küsime aga viimastel aegadel siiakanti (koduaiadesse) toodud dekoratiivkarpkala, kõige populaarsemat ilueesmärkidel peetavat mageveekala maailmas. See on aretatud Hiinas sasaanist vast tuhat aastat tagasi, ent teaduslikult värviliseks tuunitud kahesaja aasta eest Jaapanis, ka selle kala nime algeid tuleb otsida jaapani keelest. Neid eristatakse värvuse, kirjuse ja soomustuse järgi; nad sümboliseerivad armastust ja sõprust, nad on väga intelligentsed, kuulekad ja sõbralikud; nad on sotsiaalsed ning võimelised suhtlema „oma“ inimesega. Algselt 5-15 cm pikkused kalakesed võivad kasvada kümne aastaga 0,8 m pikkuseks ning kaaluda ~10 kg. Peab arvestama ka nende suhteliselt pika elueaga, mis enamasti on 30-40 aastat; teatakse aga ka enam kui 200 aastat elanud isendit. Küsime siinkohal rahvusvaheliselt keelepärast ja lihtsustatud nimetust. **Mis nimega kala?**
119. Küsitavas etenduses keerleb osa tegevusest Fermat' Suure Teoreemi, Fibonacci jada, entroopia ja termodünaamika teise seaduse ümber, kusjuures tegevus leiab aset aastaid varem, kui termodünaamika teine seadus ametlikult kirja pannakse. Osa tegevusest leiab aga aset kaasajas (1990-ndad), kus siis muude tegevuste hulgas ka sajandeid varem näidendi tegelaste poolt tehtud avastustest aru hakatakse saada. **Mis etendus?** Seda on korduvalt mängitud ka Eesti teatrites.
120. Vasakpoolisel pildil näete maailma esimest pöörlevat maja - iga korrus sellest majast võib teineteisest sõltumatult teha 360-kraadise pöörde päri-või vastupäeva ühe tunni jooksul. Toivo kurvastuseks me arhitekti ei küsi (see on Bruno de Franco), küsimus puudutab selle hoone nime. Nime on ta saanud Pablo Picasso poolt 1930-1937 loodud sajast neoklassitsistlikus stiilis visandist koosneva tööde kogumiku järgi, millest näidis on parempoolsel pildil. Tööde kogumik omakorda sai aga nime XX sajandi esimese poole ühe mõjukaima kunstikaupmehe järgi. **Kuidas oli selle kunstikaupmehe perekonnanimi, mis on osaks nii hoone nimest kui ka tööde komplekti nimest?**

121. Küsime ühte tähtsaimat kognitiivse mänguteooria esindajat (1896-1980), kelle arvates on mäng hädavajalik tingimus lapse kognitiivses arengus. See mees seostas mängu vormid lapse mõtlemise arenguga, tehes mõtlemise arengutasemest lähtuvalt vahet mängu kolme vormi vahel: harjutusmäng toimub esimesel kahel eluaastal, sümbolmäng teise eluaasta lõpust kuni kaheksanda eluaastani ning reeglitega mäng kestab 8.-12. eluaastani. Väga tuntud on ka selle mehe kirja pandud kognitiivse arengu teooria, mis on mõjutanud nii psühholoogiat, filosoofiat kui haridusteadust, ka tänapäevane arengupsühholoogia baseerub suuresti just tema teooriatel. **Kes?**
122. Küsitavat Hollandist pärit informaatikut (1930-2002) peetakse arvutiteaduse üheks mõjukaimaks pioneeriks. Tema põhimõtte goto-lausendi halvast mõjust koodi loetavusele on olnud aluseks struktuurprogrammeerimisele. Tema nime järgi tuntakse ka algoritmi, mis lahendab ühe-allika lühima tee probleemi graafidel, kus ei kasutata negatiivseid tee hindasid, tagastades lühima tee puu. **Kes?**
123. Drake'i laam on ookeanilise maakoorega laam, mis piirneb põhjas Lõuna-Ameerika laama, idas Lõuna-Sandwichi laama ning lõunas ja läänes Antarktika laamaga. Mujal maailmas teatakse seda aga mitte niivõrd kunagise kuulsa meresõitja, vaid ühe laeva nime järgi. Algselt oli tegu norra parklaevaga Hekla, mis ehitati 1872 ning hävis põlengus 1916. Küsitav nimi anti laevale 1902, mil see põhjalikult ümber ehitati. Selle taga oli loodusteadlane, polaaruurija ja okeanograaf William Speirs Bruce, kes organiseeris ning juhtis ekspeditsiooni (1902–04) Lõuna-Orkney saartele ja Weddelli merele. Ekspeditsiooni saavutuste hulka kuulus ka esimese püsiva ilmajaama rajamine Antarktikasse. **Mis nimi ühendab Bruce'i laeva ning üht litosfääri hiigelplokkidest?**
124. See karastusjoogibränd registreeriti 1956. aastal. Kaubamärgi omanikuks on Augsburgis asuv Brauhaus Riegele. Kui teised kasutavad sarnast retsepti, siis nimetavad selle joogi „Cola-mixi“ks. Jook segatakse kokku lihtsalt – koola apelsinisoodaga. Põhja-Saksamaal Emslandis pannakse joogi sisse šnapse. **Mis joogist on jutt?**
125. On loomulik, et meie peaministri tööruume ehivad Eesti kunstnike tööd. Nii on näiteks Stenbocki maja Sinise toa seinal kolm küsitava kunstniku tööd – „Tartu maastik“ (1937), „Talvemaastik Otepäält“ (1939) ja „Rahvapidu“ (1939, pildil). Kunstnikule hakkasid pärast 1934 a Venemaa reisi sümpatiseerima kommunistlikud ideed, tema kodu oli vasakpoolseid kunstnikke ühendava Tartu Alkoholismivastase Kultuuriühingu kooskäimiskohaks. Sõja puhkedes astus küsitav kiirelt hävituspataljoni liikmeks, sakslaste eest taganedes langes Mustvee lähistel vang. Ülekuulamisel nimetas end parteituks kommunistiks, mõisteti surma ja hukati 18. augustil 1941. **Kes?**

Eesti meistrivõistlused võistkondadele (28.02.2016, Sagadi)

1	Indrek Paavle	SP	44	Lahingulaev Galaktika (Battlestar Galactica)	AK
2	Kepheus	AK	45	Faro	AK
3	Caboto (Gaboto, Giovanni ja Sebastiano, ka John ja Sebastian Cabot)	PN	46	Joseph Charles (Giuseppe Carlo) Bonanno; Joe Bananas	RM
4	Laaban	RM	47	Algol	PN
5	Fernando Pessôa	SP	48	Raputatud lapse sündroom	SP
6	Livonees	AK	49	Kungla	AK
7	Federico Pellegrino	RM	50	Kontsertiina	MS
8	Kõrvenõges	SP	51	Gross-Jägersdorf	AK
9	Punane udu	IP	52	Harumafuji	RM
10	You'll never walk alone	PN	53	Venta	MS
11	Kerala	IP	54	Johan Philip (Pilou) Asbæk	RM
12	Juche (Chuch'e, 주체)	PN	55	Jacob Jordaens	PN
13	A Coruña (La Coruña)	RM	56	Ralph Waldo Emerson	IP
14	Ham	MS	57	Marat Kabajev (Vladimir Putini äiapapa)	RM
15	Peep Jänes	AK	58	Kuldherilased	PN
16	Malle Seppik	PN	59	Augusto Boal	PN
17	Avia, endine Tšehhi (veo)autotootja	RM	60	Lökõriq	SP
18	Männileevike	SP	61	Maia	RM
19	Lumekuul (lelu, mille sees on lumesaju motiiv)	RM	62	Myspace	PN
20	Ivan Sussanin, Mihhail Glinka	AK	63	Ligipääsmatuse poolus (Полус недоступности)	AK
21	Caspar von Oldenbockum	AK	64	Surnuaiad/kalmukolumn	SP
22	Allan Kiil	RM	65	Gian Lorenzo Bernini	RM
23	Qantas	PN	66	Tõeline salanõunik (Действительный тайный советник)	IP
24	E-sigaret	SP	67	Lucie Šafářová	RM
25	Rita kooolitus	AK	68	Ohakaliblikas	SP
26	Mustanahaliste ülikoolid	MS	69	Fitch Ratings	PN
27	Rimas Kurtinaitis	RM	70	Stanislaw Moniuszko	AK
28	Sitka	AK	71	Paladin	AK
29	Honey-Boo-Boo	PN	72	Anna ja Maria Muzõtšuk	RM
30	Lee Reinula	SP	73	Wellesto	PN
31	Nimrud	AK	74	Pierre Dukan, Dukani dieet	SP
32	Polaris	RM	75	Czesław Miłosz	PN
33	Lamantiinid	MS	76	Robert Philip Hanssen	PN
34	Alexander Calder	PN	77	Avro (Alliot Verdon Roe)	AK
35	Bernhard Linde	IP	78	St. Vincent	RM
36	Haram	PN	79	Rhona Mitra	IP
37	Vineta Ikauniece, Laura Ikauniece	RM	80	Peer Günt	SP
38	Kärna Ärni	PK	81	Pazuzu (Fazuzu, Pazusa)	MS
39	Turnüür	AK	82	Arnold Mitt	PN
40	Talk Talk	MS	83	James George Frazer	RM
41	Hans Heidemann	RM	84	Jo-jo	JP
42	Giovanni Trappatoni	MS	85	Gianni Rodari (Cipollino seiklused autor)	AK
43	Cape Byron	AK	86	Santería (Regla de Ocha, La Regla Lucumi, lukumi)	IP

87	Miran Tepeš ja Jurij Tepeš	RM	106	Ušakov	AK
88	Loorkakk	AK	107	St. Louis Blues	RM
89	Courvoisier	MS	108	Okra	PN
90	Tšeleta	PN	109	Putsolaan (Puzzuoli asula järgi)	AK
91	Valge lipp	MS	110	Nadežda Tšernobai	SP
92	Jants	AK	111	Istutati metsa (hiiglaslik metsaistutus kampaania, suurim, mis Eestis eales ette võetud. Stalini plaan nägi ette rajada aastaks 1965 NSVL Euroopa osasse 6,1 miljonit hektarit uut metsa)	AK
93	Kuhikmürkel	SP	112	Jan Frodeno	RM
94	Etsy	RM	113	Jeffrey Beall, Bealli nimekiri	MA
95	Harper's Bazaar	PN	114	Hashtag	MS
96	Tuileries' palee Pariisis (hävis tulekahjus 1871, lammutati 1882)	RM	115	Vincenzo Bellini, Norma	PN
97	BMC Racing Team	RM	116	Napoleon II (Napoléon François Charles Joseph Bonaparte; ka „Franz“ alates 1814. aastast)	RM
98	Eemi	PN	117	Titaan	AK
99	Clash of Clans	AK	118	Koikala	RM
100	George Baker	AK	119	Tom Stoppard / Arkaadia	MA
101	David Frost	MS	120	Voillard (Suite Voillard, Voillard Suite, Ambroise Voillard)	PN
102	Thiago ja Rafinha Alcantara	PN	121	Jean Piaget	SP
103	Hainan	PN	122	Edsger Wybe Dijkstra	PN
104	Visa Hing	IP	123	Scotia (tegu oli Šoti Antarktika ekspeditsiooniga)	RM
105	Candace Bushnell	AK	124	Spezi	MS
			125	Andrus Johani	AK

Küsimused: Indrek Paavle (IP), Priit Naruskberg (PN), Rait Männik (RM), Ain Kütt (AK), Matis Song (MS), Silja Paavle (SP), Jaan Pärn (JP), Mart Abel (MA), Peeter Kaasik (PK)

TÄNAME TÄHELEPANU EEST!